

KÖNSSKILLNADER Så har vi då i vår serie om feminism kommit fram till det som skapat mest oenighet inom kvinnorörelsen på senare tid: ägget och spermien. Rosa och blått. Östrogen och testosteron. Tjej- och killuppföstran. X och Y ...
Kort sagt: Huruvida man ska se på könen som biologiskt ödesbestämda eller som socialt konstruerade av tidsanda, samhälle och könsroller.

FOTO: JANEK HENRIKSSON/SCANPIX

Moderskapet väcker upprörda känslor

Nå, existerar några medfödda, biologiska skillnader mellan könen?

- Ja-ja-men! fastlår Annica Dahlström med eftertryck.

- Feminismens problem är att vi ska vara så lika, resonerar Rigmor Robert.

- Det finns ett väsensskilt rum mellan kvinnor och män, men där är det tydligen glödhett, konstaterar Kerstin Uvnäs.

Kära Idagsidans läsare! Får vi lov att presentera den neurobiolog, den läkare respektive den fysiolog som blivit Sveriges mest utskällda särartsfeminister - fast de inte skulle benämna sig så själva. För dem handlar kön om medfödda skillnader och hormonpåverkan. Och de anser att en ökad kunskap om kvinnans särart bara skulle stärka hennes identitet.

Dessutom efterlyser de ett debattklimat som tål att man talar om att människor inte kan vara lika. Inte ens inom könen.

Då skulle vi bygga ett bättre samhälle, tror Annica Dahlström. Då skulle individerna vara mindre stressade, menar Rigmor Robert. Och då, är Kerstin Uvnäs

Annica Dahlström

FEMINIST JAVISST!

DEL 9

En serie om en ideologi i med- och motvind.

Tidigare delar: 22/11, 23/11, 24/11, 25/11, 29/11, 30/11, 1/12, 2/12.

I morgon: Shere Hite om syster-skapets svårigheter.

övertygelse, skulle vi få effektivare medicinsk behandling.

Under hela sin forskargärning har hon upprörts över att mannen varit norm när det gäller sjukdomar och sjukdomsförlopp. Och sedan några år diagnosticeras till exempel hjärtinfarkter hos kvinnor tidigare tack vare insikten att symtomen ser annorlunda ut än hos män.

Men att tala om biologiska skillnader - nej, då petar man tydligen i något glödhett, konstaterar Kerstin Uvnäs och tänker på stormen mot hennes och Rigmor Roberts gemensamma bok *HON & HAN Födda olika* som kom ut på Brombergs 1995.

Författarna kritiserades för att dyrka modersidealet, odla fördomar och förorda att kvinnor skulle självförverkliga sig som maka, mor och madonna. Åter till köket och hemslaveriet, alltså.

I boken beskrev de mäns och kvinnors skillnader i fysiologi och kognitiva processer. Förfat-

tarna slog fast att könen är hormonstyrda och delvis biologiskt determinerade. Testosteronet tenderar att göra mannen aktiv, koncentrerad, utåtriktad och målinriktad. Kvinnan tenderar att på motsvarande sätt bli inåtvänd, vidsynt, anpassningsbar och empatisk.

I somras var det Annica Dahlströms tur att få kritik när hon sa att männens hjärnor har lättare för abstrakt matematik. Det blev snart till att storbystade kvinnor inte kan räkna.

- Vad är det som gör att inget har hänt? Det här är en process som uppenbarligen inte är under utveckling, suckar Kerstin Uvnäs.

Ja, varför är särartstänkandet så provocerande?

Kerstin Uvnäs, som brukar visa en ammande madonna från 1400-talet när hon pratar om könsskillnader, föreställer sig att hon därmed berör någonting väldigt laddat:

- Moderskapet väcker ett minneskomplex av känslor från det att man var liten. Det handlar om närhet-separation, kärlek-icke kärlek, längtan-frustration: Fick inte barn, skulle vilja få barn. Skulle vilja vara vacker, känner mig ful. Moderskapet ligger nära både sexualitet och primitiv aggression och vidrör oerhört basala behov.

Moderskapet ligger nära både sexualitet och primitiv aggression och vidrör oerhört basala behov.

Det är därför diskussionen om könsskillnader blir så upprörd, tror Kerstin Uvnäs. Fors ordet dessutom av någon som kombinerar kvinnlighet, styrka, skönhet och begåvning - då blir det riktigt hotfullt. Men att påstå att yrkesarbetande kvinnor därmed skulle tvingas tillbaka till spisen är för henne fullständigt ologiskt.

Inte heller Annica Dahlström fattar varför det uppstår sådan rädsla, som hon tolkar det. Som när hon förklarar att männens hjärnor väger mer, men att kvinnor har en större kvot av den grå substans som intellektet tar i anspråk. Eller att fler män befinner sig både under och över normal intelligens, medan fler kvinnor har IQ 100. Eller att det finns fler genier bland män ... Att kvinnor är bättre på praktiska saker ... När hon uttalar sig om hjärnans könsskillnader känns det som om hon orsakar rena chocktillstånden, säger hon.

- Det vore självplågeri om jag kallade mig feminist när de varit så fientliga mot mig, funderar Rigmor Robert hemma i villan i Nacka. Hon är läkare och jungiansk terapeut.

FOTO: GUNNAR LUNDMARK

Någon gissning om vad det beror på?

- Det måste ju vara minder-värdeskomplex. Men varför ska kvinnor känna sig underlägsna? Jag har aldrig känt mig särbe-handlad av män.

Samtidigt vet du att det inte är länge sedan vi fick se den första kvinnan ta plats inom många yrken ...

Hon avbryter:

- Jag är också en sån - Sveriges första kvinnliga professor i histologi och neurobiologi. Självklart ska vi spränga sådana gränser. Men vi ska också ha rätt att välja det liv vi vill leva! Den som vill vara hemma med barnen ska få vara det, varsågod, utan några pekpinor.

Annica Dahlström tror vi skulle bygga ett mycket bättre samhälle om vi tog fasta på köns biologiska skillnader: Att nyfödda barn behöver sina mammor mer än sina pappor. Att pojkarnas hjärnor behöver struktur och kontroll under tonåren. Att kvinnor föds med olika behov av att

Feminismen har blivit ett skenheligt och politiskt korrekt uttryck - och därför jätetråkigt.

vara hemma med barnen. Men när hon vill diskutera biologiska skillnader med samhällsvetarna möts hon av kalla handen, som hon säger.

- Tänk om familjerna fick välja den barn tillsyn som passar dem bäst. Inget system kan passa alla, säger hon, för alla människor är inte likadana, det är en total omöjlighet.

Det låter som om du reagerar mera mot en kollektiv syn på människan än mot feminismen?

- Ja, och mot Jantelagen, poängterar Annica Dahlström. Det gäller att tåla de kvinnor som både orkar jobba och ta hand om barnen.

Och så berättar hon att en viss testosteronpåverkan under fosterutvecklingen styr huruvida hjärnan utvecklas i manlig eller kvinnlig riktning. Ungefär en tredjedel av kvinnorna har fått lite extra testosteron i mammas mage och får därmed en litet maskuliniserad hjärna, medan en tredjedel av männen på motsvarande sätt får en litet feminiserad hjärna.

- Många individer har både feminina och maskulina personlighetsdrag, påpekar hon. Vi är alltså inte två separata populationer.

Men om kön bara är en social konstruktion ...

Annica Dahlström behöver inte lyssna färdigt:

- Det är fullkomligt idiotiskt!

Det är baserat på okunskap och ovlja att ta till sig ny information. Jag upptäckte alldeles för sent att det fanns skillnader mellan könen.

Sedan lugnar hon sig och förtydligar:

- Även om vi är biologiskt olika, står vi i ständigt och positivt samspel med samhället runt omkring när vi utvecklas. Det sociala spelar också en viktig roll för att forma oss.

Rigmor Robert instämmer - med tillägget:

- Den kärna som inte påverkas är könsidentiteten. Det kan vi märka när vi upptäcker vår sexuella läggning.

I den identiteten kan det mycket väl uppstå en konflikt för småbarnsmammorna. Rigmor Robert har haft många välutbildade 35+-kvinnor i terapi som känner sig lurade när de inte orkar både göra karriär och hinna med familjen.

- För dem kan småbarnstiden vara svår att kombinera med heltidsjobb och ledarskap, säger hon och tror de unga kvinnornas höga sjukskrivningstal har att göra med pressen att prestera lika mycket som jämnåriga män. Om de istället såg sin karriärtopp förskjutet 5-10 år kanske de skulle känna sig mindre stressade.

Varför är din biologiska syn på könen så provocerande?

- Jag tror det irriterar att biologin är opolitisk, att den är så given och bortom kontroll.

Men varför blir angreppen så aggressiva?

- De som varit arga säger att jag verkar kvinnlig. Det är inte feministiskt att vara feminin. Men de har rätt i att jag är glad över att inte vara född till kille. Det verkar urjobbigt att tävla så mycket!

Vad kan vara provocerande i det feminina, menar du?

- En del feminister är blyga för det kvinnliga hos sig själva, säger Rigmor Robert.

- Där finns en känslighet som blir tydlig när man är förälskad eller har barn. Som feminist vill man vara kaxig och ironisk. Terapi handlar ofta om att våga närma sig sin sårbarhet längst där inne, att våga vara den man är. Det gäller både män och kvinnor.

Är du feminist?

- Det vore självplågeri om jag kallade mig feminist när de varit så fientliga mot mig, säger Rigmor Robert.

- Självklart är jag för jämställdhet. Men en del mediefeminister är hänfulla mot det lite försiktiga och intelligenta hos majoriteten av kvinnor. Feminist har blivit en skenheligt och politiskt korrekt etikett- och därför jätetråkigt.

Kerstin Uvnäs trodde hon var

det - tills hon mötte den hårda tonen i debatten:

- Den är intellektuell, ickekropp, andas kvinnoförakt och tar väldigt litet hänsyn till barnen. Det kan jag inte ställa upp på. Annica Dahlström blir tyst några sekunder.

- Jag är något slags humanist i den meningen att jag tycker alla ska få göra bruk av sina begåvningar och få ordna sitt liv så att de mår bra utan att kliva på andra. Och kvinnor är nog mer smarta än män, egentligen. De är bättre ämnade att styra ett samhälle som är inriktat på att medborgarna ska må bra.

Alltså de feminina kvinnorna, förtydligar hon, inte de som fått alldeles för mycket testosteron medan de låg i mammas mage.

AGNETA LAGERCRANTZ

08-135288, agneta.lagercrantz@svd.se

☉ Gensvar

Är du feminist? Varför? Varför inte?

Mejla till idag@svd.se och berätta. Valda brev publiceras.

Du får använda dig av signatur.

📧 SvD.se

Läs de tidigare delarna i serien om feminism på nätet. Här kan du även kommentera dagens artikel.

• svd.se/idag